Vi inviteres til å tro at den virkelige virkeligheten er en forstyrrelse vi må se bort fra, fordi de intrikate modellene samspiller så vakkert at de umulig kan villede oss. Det er langt mellom forvaltere og politikere som tør å si noe annet enn at keiserens nakenklær er både kledelige og sømmelige.

Betimelige kontrollspørsmål

Kunne noen driste seg til å spørre forskerne om hva årsaken er til at landet med mest lakseoppdrett også er det eneste lakselandet med en stor og livskraftig villaksbestand? I neste omgang kunne de kanskje spørre om det finnes eksempler på at lakselus har utryddet villaks eller sjøaure noe sted? Kan de legge fram bevis på at lakselus smitter fra ett anlegg til det neste? Har de vært ute og målt den faktiske forekomsten av smittsomme luselarver på steder der modellene sier at de skal være?

Svaret er nei på alle disse spørsmålene, og flere til. Men modellene forteller at lakselus kan drepe 80% av villsmolten, for ikke å snakke om sjøauren, som rammes enda hardere. *Itrutta*-modellen[1] forteller at antall voksne hunnlus må reduseres 4 ganger mer enn det nivået HI-modellen beregner for laks. Skulle vi bare tatt hensyn til laksen, er akseptabelt lusenivå for å oppnå maks 10% luseindusert villaksdødelighet 1,05 millioner voksne hunnlus i PO3, men skal vi regulere dødeligheten for sjøaure ned til samme nivå, må vi ned på 0,25 millioner lus. Det kan være nyttig å vite at gjennomsnittlig antall voksne hunnlus i PO3 i perioden 2012-2025 var ca 5 millioner i ukene 16-21. Skal sjøauren bli fornøyd, må altså lusemengden reduseres med 20-gangen.

Noen kunne finne på å spørre om hvorfor sjøaurebestandene i PO3 er i klar vekst, og satte ny rekord i antall gytefisk i 2025? Hvorfor er sjøauren i framgang i hele landet, bortsett fra PO1, der det går stadig dårligere? Forskerne har ikke kommet på å spørre seg selv om dette. De har heller ikke blitt spurt av sin åpenbart hjelpetrengende forskningsledelse.

Modellenes verden

Alle modellene forutsetter at smittetrykket mot oppdrettslaks og villfisk er proporsjonalt med den teoretisk beregnete produksjonen av lusegg i oppdrettsanleggene. Modellene forutsetter videre at dødeligheten til vill laksefisk er proporsjonal med antall lus som fester seg på villfisken. Når dødelighetsmodellen koples sammen med modellene for smitteproduksjon og smittespredning, oppstår det med matematisk nødvendighet proporsjonalitet mellom total biomasse av oppdrettslaks og luseindusert dødelighet for vill laksefisk. Modellsimuleringene viser selvfølgelig akkurat dette. Resultatet er altså gitt av forutsetningene som er lagt til grunn. Modellkjøringene er i virkeligheten en sirkelreferanse til modellens forutsetninger. Når konklusjonen følger av premissene, kalles det en syllogisme. Syllogismer egner seg ikke til å oppdage noe nyttig om virkeligheten.

Konklusjon

Modellbaserte fortellinger om lakselus som bestandsregulerende faktor kan trygt skrotes. Forvaltningstiltak bør siktes inn mot dokumenterte påvirkningsfaktorer som overbeskatning, sviktende smoltproduksjon, underdimensjonerte gytebestandsmål, direkte måling av kopepoditt-tetthet i planktonet, og lusas vertsopphav. Er det nå så sikkert at all lus skriver seg fra oppdrettsmerdene?[2]

[1] https://www.aquablogg.no/sjoaureindikatoren-oppdrett-ma-reduseres-i-nesten-hele-landet/
[2] https://www.aquablogg.no/sjoaure-og-villaks-kan-vaere-en-viktig-smittekilde-for-lus-pa-oppdrettslaks/